

I Rozwój mowy dziecka

Proces rozwoju mowy przebiega etapami i trwa kilka lat. Rozwój mowy u jednych przebiega szybciej, a u innych wolniej. Nauka poprawnej wymowy trwa aż do 6 roku życia. Można go podzielić na cztery okresy:

okres melodii	(trwa od urodzenia do 1 roku życia), w tym czasie dziecko poznaje przedmioty i zaczyna kojarzyć nazwę z przedmiotem, poprawnie wymawia samogłoski: a, e, i oraz spółgłoski: m, b, n, d, t. Już kilka tygodni po narodzinach pojawiają się u dziecka pierwsze dźwięki. Oficjalnie nazywa się to wokalizacją. Dziecko mając otwartą buzię, wydaje samoistne dźwięki. Następnie w wieku około 2 miesięcy niemowlęta zaczynają głużyć. Wydają one przy tym wszystkie dźwięki, jakie tylko człowiek może wydać, nawet te, które nie występują w języku macierzystym (gli, tli, kli) Także dzieci głuche początkowo głużą i gaworzą. Jednakże u dzieci, które siebie samych lub też rodziców nie słyszą, gaworzenie to po około trzech miesiącach znika. Chociaż więc wydawanie dźwięków nie jest spowodowane imitacją, to jednak słyszana mowa pobudza dziecko do mówienia. Pomiędzy 7 a 10 miesiącem życia dźwięki, które nie należą do mowy ojczystej stopniowo zanikają, a dzieci zaczynają gaworzyć używając wyłącznie dźwięków, które słyszą w swym otoczeniu (poprzez naśladownictwo). Dzieci imitują nie tylko dźwięki, ale także intonację i melodię głosu matki. W pierwszym roku życia można usłyszeć, jak dziecko opowiada długie historie pełne niezrozumiałych słów, ale stosując intonację ludzi dorosłych.
okres wyrazu	(trwa od 1 do 2 roku życia), w tym okresie dziecko używa już prawie wszystkich samogłosek - z wyjątkiem nosowych (ę, ą), oraz spółgłoski: p, pi, b, m, t, d, n, k, j, ś, ź, ć, dź, ch; zna około 300 słów, wypowiedzi są głównie jednowyrazowe, które oznaczają przedmiot, czynność oraz stosunek dziecka do przedmiotu lub czynności;
okres zdania	(2-3 rok życia) dziecko wypowiada już

	poprawnie wszystkie samogłoski oraz spółgłoski: p, b, m, pi, bi, mi, f, w, fi, wi, k, g, ch, t, d, n, l; pojawiają się pierwsze zdania, początkowo złożone z 3 słów, później złożone z 4-5 słów;
okres swoistej mowy dziecięcej	(przypada między 3 a 7 rokiem życia), dziecko trzyletnie porozumiewa się prostymi zdaniami, wymawia wszystkie samogłoski i spółgłoski: p, pi, bi, m, mi, n, ni, f, fi, w, wi, t, d, n, l, li, ś, ź, ć, dź, j, k, ki, g, gi, ch; dziecko czteroletnie wymawia: s, z, c, dz; dziecko 5-, 6-letnie wymawia: sz, cz, ż, dż, r; dziecko 7-letnie ma utrwaloną poprawną wymowę wszystkich głosek oraz opanowaną technikę mówienia, poprawną pod względem artykulacyjnym, gramatycznym i składniowym.
Okres przedszkolny (3-7 lat) jest okresem intensywnego rozwoju mowy, nad którym czuwają wspólnie: rodzina i przedszkole.	

II Najczęstsze wady wymowy u dzieci

Dzieci w przedszkolu/szkole najczęściej przejawiają:

* Kłopoty artykulacyjne (dyslalie):

-seplenienie (sygmatyzm) dotyczy głosek: s, z, c, dz; ś, ź, ć, dź; sz, ż, cz, dż

-reranie (rotacyzm) dotyczy głoski r

-mowa bezdźwięczna-brak głosek dźwięcznych(f-w, s-z, ś-ź, sz-ż, c-dz, ć-dź, cz-dż, p-b, t-d, k-g)

* Kłopoty z płynnością mowy (jąkanie wczesnodziecięce)

Najczęściej terminu „**dyslalia**” używa się w znaczeniu:

- wady wymowy;
- nieprawidłowe realizacje głosek języka ojczystego;
- zaburzenia rozwoju mowy dotyczące aspektu artykulacyjnego;
- specyficzne zaburzenia artykulacji.

JAKIE SĄ PRZYCZYNY DYSLALII?

- zaburzenia słuchu fonematycznego, różnicującego dźwięki;
- nieprawidłowe połykanie;
- zbyt długie korzystanie ze smoczka;
- wady zgryzu;
- anatomiczne uszkodzenia narządów mowy (np. rozszczep podniebienia, za krótkie wędzidełko podjęzykowe);
- słaba sprawność narządów mowy;
- częste choroby górnych dróg oddechowych (zapalenie gardła, ucha, stany zapalne zatok, alergię);
- brak troskliwości rodziców i opiekunów o wymowę.

RODZAJE DYSLALII

W dyslalii najczęściej mamy do czynienia z:

- opuszczaniem trudnej do wymówienia dla dziecka głoski (tzw. elizja), np. *rak – ak, kalosz – kalo*;
- zastępowaniem danej głoski inną (tzw. substytucja), np. *sowa – szowa, kaczką – kacką*;
- ze zniekształconą artykulacją określonej głoski (tzw. deformacja), np. *ser – seR* (tzw. „r” francuskie).
- SYGMATYZM (seplenienie) – nieprawidłowości w wymowie głosek „s, z, c, dz, sz, ż, cz, dż, ś, ź, ć, dź”, np. *szafa – safa, czapka – capka, morze – moze*;
- LAMBDA CYZM – nieprawidłowości w wymowie głoski „l”; głoska ta najczęściej jest zastępowana przez „j” albo przez „r”, np. *lew – jef, lampa – jampa*.
- BETA CYZM – nieprawidłowości w wymowie głosek „p”, „b”, np. *baba – wawa, kapa – kafa*;
- KAPPA CYZM – nieprawidłowości w wymowie głoski „k”, np. *kura – tura*;
- GAMMA CYZM – nieprawidłowości w wymowie głoski „g”, np. *droga – droda*;
- ROTA CYZM (reranie) – nieprawidłowości w wymowie głoski „r”, np. *rower – jowej, traktor – tlaktol*. Jest to dźwięk trudny pod względem artykulacyjnym. Pojawia się zwykle najpóźniej w zasobie dźwiękowym dziecka, czasem dopiero między 5 a 6-tym rokiem życia. Wcześniej bywa ona zastępowana kolejno przez głoski „j” oraz „l”.

- Mowa bezdźwięczna to zaburzenia w realizacji dźwięczności, które polegają na niewymawianiu głosek dźwięcznych, takich jak: „b, w, d, z, dz, ż, dż, ź, g” a także na zastępowaniu ich odpowiednimi głoskami bezdźwięcznymi lub myleniu obu szeregów, np. *arbuz – arpus, bitwa – pitfa, daj – taj, granica – kranica, gimnastyka – kimmnastyka, dzbanek – cpanek.*